

De facto: Autortiesību aizstāvju prasītie maksājumi par mūziku ir strīdīgi

Neskaidrs ir jautājums, cik tālu var autori un izpildītāji iet, pieprasot atlīdzību par savu darbu publisku izmantošanu

6.maijs 2012 21:27

Autortiesību aizstāvju prasītie maksājumi par mūzikas izmantošanu birojos un sabiedriskajā transportā ir strīdīgi un varētu negatīvi ietekmēt arī diskusijas par sabiedrisko mediju abonementmaksas ieviešanu, svētdien vēsta Latvijas Televīzijas raidījums "De facto".

Nelieliem birojiem, kuros strādā līdz pieciem darbiniekiem, Latvijas Izpildītāju un producentu apvienībai (LaIPA) par mūzikas atskaņošanu darba vietā jāmaksā nedaudz vairāk nekā 16 lati, bet lielākiem uzņēmumiem ar simts līdz divsimt darbiniekiem - vairāk nekā 120 lati gadā. Tā gan ir tikai viena no licencēm, kas jāpērk. Vēl otra jāiegādājas no autoru tiesību aizstāvjiem - AKKA/LAA, kuriem šajos gadījumos būtu attiecīgi gadā jāmaksā vēl 5 un 30 lati.

"Šobrīd parādās jautājums, cik tālu var autori un izpildītāji iet, pieprasot atlīdzību par savu darbu publiskošanu un publisku izmantošanu. Piemēram, tai pašā sabiedriskajā transportā un taksometrā, kas ir tās aktualitātes. Šeit tā atbilde nav tik viennozīmīga, vismaz ne tik viennozīmīga kā autoru un izpildītāju pārstāvji, aģentūras, protams, darot savu darbu, pārstāvot autoru un izpildītāju intereses, mums apgalvo," atzīst advokātu biroja "Sorainen" pārstāve Ieva Andersone.

Arī radio atzīst - autortiesību aizstāvju organizāciju noteiktie maksājumi nav skaidri un par tiem vajadzētu plašāku diskusiju un skaidrojumu, jo tas ne tikai varētu ietekmēt medija reitingus un līdz ar to reklāmas ienākumus, bet mainīt arī sabiedrības paradumus. Tas savukārt nozīmētu arī to, ka radio vairs tik veiksmīgi nevarētu izmantot, piemēram, iedzīvotāju apziņošanai ārkārtas situācijās.

"Man liekas, ka šeit tiešām vajag izvērtēt to pēc būtības, vai šī mūzikas atskaņošana dod cilvēkam komerciālu labumu, vai nē," norāda Latvijas Radio ģenerāldirektors Jānis Siksnis.

"Taksometrā līdzīgi kā zobārsta kabinetā, diez vai cilvēks izvēlas taksometru pēc atskaņotās mūzikas. Ir pamatā citi izvēles kritēriji - tarifi, piedāvātās ērtības un citi. Kā arī diez vai cilvēks brauks papildus likumu ar taksometru, tikai tāpēc, ka tur tagad skan laba mūzika. Un tas pats ar sabiedrisko transportu," uzsver arī advokāte Ieva Andersone.

Autortiesību aizstāvju organizācijas gan nebeidz skandināt - saskaņā ar likumu par autoru darbu izmantošanu ir jāmaksā jebkurā publiskā vietā.

"Publiskais izpildījums ir jebkura vieta, kas ir ārpus ierastā ģimenes loka," norāda AKKA/LAA pārstāvis Reinis Briģis. Vaicāts, vai tas nozīmē, ka, piemēram, radio bez papildus maksas drīkst klausīties tikai savu tuvāko pirmās pakāpes radnieku lokā, viņš atbild apstiprinoši: "Faktiski tā sanāk."

Vienlaikus gan autoru un izpildītāju tiesību aizstāvji uzsver, ka nav policejiski veidojumi, paši pārbaudes neveic un sodus neiekasē, tikai skaidro situāciju un mēģina vienoties ar uzņēmējiem pa labam. Izpratne pamazām arī veidojoties.

"Sabiedrībai jāsaprot, ka mūzika nerodas no zila gaisa. Mūzika rodas no manis, no personīgi manis, no citu Latvijas izpildītāju sviedriem, laika, darba, naudas, un arī visas pasaules tāpat izpildītāju darba. Un tas nav tikai mana iegrība, ka es esmu uzražojis kādu ierakstu. Tas ieraksts ir tirgus dalībnieks. Tāpat kā maize, olas vai, nezīnu, radio," uzsver LaIPA valdes priekšsēdētājs Kārlis Auzāns.

Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība tuvāko divu gadu laikā plāno apziņot aptuveni 45 tūkstošus uzņēmumu, informējot par nepieciešamību maksāt par darba vietā atskaņoto mūziku. "Mēs neprasām nekādas mega lielās atlīdzības, tās ir, varētu teikt, priekš mūzikas industrijas pēdējais salmiņš, lai mēs vispār varētu kādu ierakstu uzrakstīt. Jo pārsvarā visa mūzika tiek vai nu piratizēta vai viņu var dabūt par brīvu. Tās summas ir simboliskas, bet trācis ir sacelts neadekvāts," raidījumam saka Auzāns.

Izplūdusī robeža starp privātu un publisku mūzikas atskaņošanu un neizpratne, kādēļ būtu jāmaksā par dziesmu klausīšanos, par kuru atskaņošanu radio jau it kā reiz ir samaksājis, ir tas, kas vislielāko sašutumu raisa sabiedrībā.

"Manuprāt, šo vajadzētu skatīties kontekstā ar jautājumu, kas arī tagad ir aktualizēts - par sabiedrisko mediju finansēšanu. Tas, ko es tagad iedomājos, ja kādam prasa naudu par to, ka viņš kaut kur klausās radio, šim cilvēkam pēc tam būs ļoti grūti iestāstīt, ka viņam būtu jāmaksā vēl kaut kāda abonentmaksā vai mediju nodoklis kā mediju finansēšanas veids," norāda Siksnis.

To, ka Autortiesību likumu var interpretēt dažādi, acīmredzot pierāda arī fakts, ka autoru un izpildītāju aizstāvji nepiekrīta "De facto" piedāvājumam uz vietas komentēt konkrētas situācijas, norādot, ka tās jāpēta ilgāk un organizācijas var parādīt sliktā gaismā.

Tikmēr tiesību zinātāji uzsver - konkrētās situācijas juridiski ir strīdīgas un gan prakse maksas piemērošanā par autordarbu izmantošanu, gan Eiropas tiesu lēmumi atšķiras. Tāpēc uzņēmumiem, protams, izvērtējot katru konkrēto situāciju, būtu iespēja tiesāties un arī izredzes šajos procesos uzvarēt.

